

עבודה סמינריונית

הפופ הקוריאני (K-Pop) והשפעתו על מעמדה של דרום קוריאה במערכת הבינלאומית

מוגשת לד"ר

בקורס

מספר הקורס:

מגיש:

ת.ז:

מנחה:

תאריך:

מבוא

ה'הגל הקוריאני' הינו כינוי להצלחתה של תרבות הפופ של דרום קוריאה במדינות ברחבי העולם. עם הפיכתה של דרום קוריאה למדינה דמוקרטית בסוף שנות ה-80 הוסרו מחסומי הצנזורה החמורים, ניתנה אפשרות לחברות מסחריות להשקיע בקולנוע, בטלוויזיה ובאומנים. משנות ה-90 החלה דרום קוריאה לייצר תרבות פופולרית ובעיקרה מוזיקה, סרטים וסדרות טלוויזיה. במהרה התפשטה תרבות זו תחילה למדינות אסיה ואז לרחבי העולם.¹ ההשפעה המוזיקלית של הפופ הדרום קוריאני מתבטאת בהקשבה למוזיקת ה-K-POP שאומניה הפכו במהרה לאומנים בינלאומיים מושמעים ברחבי העולם, צפייה בסדרות וסרטים דרום קוריאניים, סגנונות אופנה ויופי ייחודיים שמשפיעים על אנשים ברחבי העולם.

הסגנון הייחודי של דרום קוריאה בתרבות הוביל לצמיחה של קהל מעריצים מגוון ברחבי העולם. עליית תרבות הפופ הדרום קוריאנית והפצתו ברחבי העולם חשפו את הציבור העולמי לאופן החיים הדרום קוריאני, למסורותיו, ערכיו ולשפה הקוריאנית. תרבות הפופ הדרום קוריאנית משמשת את ממשלת דרום קוריאה ככלי יעיל בהשגת יעדים במערכת הבינלאומית בדרך של עוצמה רכה. אמנם, המונח 'הגל הקוריאני' לא הומצא על ידי ממשלת דרום קוריאה, אך אומץ על ידה, ממומן על ידה ובאמצעותה ממשלת דרום קוריאה מקדמת דיפלומטיה תרבותית להעלות את המודעות למדינה ותרבותה. בכך, מקדמת מערכת יחסים חיונית עם מדינות אחרות ומקלה על תהליכי שיתוף פעולה בין מדינות לצורך השגת יעדים גאו-פוליטיים ויעדים מדיניים.²

מטרת המחקר שלי היא לבדוק כיצד ובאיזו מידה תרמה תרבות הפופ הקוריאנית להשגת יעדים ביחסי החוץ של המדינה עם מדינות העולם השונות. שאלת המחקר של עבודה זו היא איך ה'גל הקוריאני' (Hallyu) - שימוש בתרבות הפופ הדרום קוריאנית בתחומי מוזיקה, סרטים וטלוויזיה - משפיע על יחסי החוץ של דרום קוריאה ככלי דיפלומטי של עוצמה רכה? במחקר ייבחנו יחסי דרום קוריאה עם מדינות אחרות במערכת הבינלאומית: מקבלת העצמאות מידי היפנים בשנת 1945, כינון היחסים הדיפלומטיים של דרום קוריאה עם המדינות השונות, והאם הופעת תרבות הפופ הדרום קוריאנית בשנות ה-90 אכן משמשת ככלי יעיל בהשגת יעדים עם מדינות במערכת הבינלאומית.

מסגרת תיאורטית: המחקר יבחן את היחסים בין דרום קוריאה למדינות אותן אסקור בהתאם להנחות היסוד של הגישה הליברלית, ובתוך כך לפי המושג 'עוצמה רכה' המתארת מצב בו מדינה במערכת הבינלאומית משפיעה על מדינה אחרת בצורה לא כוחנית (תרבות, ערכים, מוסר ועוד) ובעזרת כך משיגה יעדים שונים במדיניות החוץ. גישת העוצמה הרכה החלה להתפתח במערכת הבינלאומית החל משנות ה-90, כאשר התמוטטותה של ברית המועצות וסיום המלחמה הקרה הביאו לשינויים מרחיקי לכת בזירה הבינלאומית, כמו למשל הגלובליזציה ומהפכת המידע. העוצמה הרכה באה לידי ביטוי בשלושה מרכיבים: ראשית, תרבות - כאשר המדינה חולקת את הערכים האוניברסליים אשר מאפיינים את כלל המערכת הבינלאומית, יש לה את היכולת לקדם בצורה אפקטיבית יותר את האינטרסים שלה ואת האינטרסים המשותפים של שאר המדינות שעמן היא מקיימת קשרים; שנית, ערכים פוליטיים - כלומר, הערכים שהמדינה מקדשת במסגרת מדיניות הפנים

¹ Solee I. Shin and Lanu Kim, "Organizing K-Pop: Emergence and Market Making of Large Korean Entertainment Houses, 1980–2010", East Asia 30, 3013. Pp. 255-256.

² Zana Drimel, *Kpop Diplomacy- South Korea's Soft Power*, Ljubljana, 2022, pp. 3.

שלה, כמו דמוקרטיה או האמונה במוסדות הבינלאומיים. הערכים הללו מאפשרים למדינה לבחור בצורה מדויקת יותר עם אילו מדינות היא מעוניינת לשתף פעולה בזירה הבינלאומית; שלישית, מדיניות חוץ-אימוץ מדיניות אשר מקדמת שלום וזכויות אדם נחשב למקור לחיקוי והשראה מצד מדינות אחרות, וזאת מכיוון שהן יתפסו מדינה אשר מאמצת גישה זו כמדינה שאינה מהווה איום על ביטחון. העוצמה הרכה מנוגדת לחלוטין לגישה הדומיננטית במהלך המלחמה הקרה, לפיה עוצמתה של המדינה נמדדת בראש ובראשונה בכוחה הצבאי.³ מבחינת שיטת המחקר, במחקר זה אבצע ניתוח תוכן המבוסס על מאמרים, ספרים, טקסטים, כתבות שנכתבו במסגרת תחום המחקר שהצגתי. בנוסף, אשתמש במידע מאתרי הממשל הדרום קוריאני בו מוצגות סקירות רבות ופעילויות שנעשו בשגרירות ברחבי העולם.

אוששה או הופרכה.

פרק 1 : ההיסטוריה של דרום קוריאה

1.1. חלוקת חצי האי הקוריאני ומלחמת קוריאה

נקודת המפנה המשמעותית ביותר במהלך מאה השנים האחרונות בהיסטוריה של חצי האי הקוריאני התרחשה במהלך שנת 1948, כאשר חצי האי חולק לשתי מדינות. בין השנים 1911-1945 חצי האי הקוריאני היה נתון לשלטונה של יפן: במהלך המאה ה-19 יפן עברה תהליך מודרניזציה מהיר שבא לידי ביטוי בין היתר בהפיכתה של יפן למעצמה צבאית מודרנית ולעלייה הדרגתית ברצונה של יפן להרחיב את גבולותיה הריבוניים לכיוון שטחים אחרים במזרח אסיה. ניתן להתחקות אחר תחילת דריסת הרגל של יפן ביבשת אסיה עד למלחמת סיין-יפן, שהתחוללה בשנת 1895: יפן הצליחה להביס את הצבא הסיני ולהמחיש את הכוח הצבאי שלה והמלחמה הסתיימה בכפיית חוזה שימונוסקי על הקיסרות הסינית: במסגרת החוזה, יפן קיבלה לרשותה זכויות קולוניאליות ראשונות בחצי האי הקוריאני, שאז היה למעשה מושבה בכיבוש סיין. בשנת 1905 פרצה מלחמת יפן-רוסיה, שגם כן הסתיימה בניצחונה של יפן ובחתימה על חוזה שלום: חוזה פורטסמות' נחתם בספטמבר אותה השנה בין שתי המדינות ואישר באופן סופי את הפיכתה של קוריאה לפרוטוקט של יפן.⁴

החל מאותה השנה העמיקה יפן את האחיזה שלה על חצי האי הקוריאני, ותחת הלטף היפני קוריאה היתה צריכה להפסיק ולנהל את יחסי החוץ שלה באופן עצמאי ולהפוך למדינת חסות מלאה של יפן. יפן סגרה בכוח את הנציגויות הזרות של קוריאה ודיכאה בקשיחות כל ניסיון התנגדות מצד העם הקוריאני. באותה השנה נשלח ליפן המדינאי היפני הירובומי איטו (Hirobumi Ito), שהפך למנהל ולמעצב שלטון הכיבוש היפני בקוריאה, ובתקופת כהונתו הורחבו צעדי הדיכוי והפיקוח על אזרחי קוריאה. בשנת 1907 מלך קוריאה הקיסר קוג'ונג (Gojong) שלח נציגים לוועידת השלום הבינלאומית השניה אשר נערכה בהאג ביוזמתו של נשיא ארצות הברית תיאודור רוזוולט, וזאת על מנת לשכנע את מנהיגי המעצמות לסיים את שלטון הכיבוש היפני. המעצמות התעלמו מבקשות הסיוע של הקיסר ועל הניסיון הזה יפן אילצה אותו לפרק את הצבא הקוריאני ולהתפטר מתפקידו. במקומו הם המליכו לקיסר את בנו הרביעי, סאנג'ונג (Sunjong), שהפך הלכה למעשה לשליט בובה. בשנת 1909 נרצח איטו על ידי לאומן קוריאני והרצח הזה נוצל על ידי ממשלת יפן להשלים את ההשתלטות שלה על קוריאה. שנה לאחר מכן יפן שינתה את שמה של קוריאה ל"ציוסן" והפכה אותה באופן רשמי למושבה יפנית.

³ נחמן שי, מלחמדיה: ישראל, העולם והקרב על התודעה, תל אביב, 2013, עמ' 64-65.

⁴ בן עמי שילוני, יפן המודרנית, ירושלים ותל אביב, 2002, עמ' 143.

תחת שלטונם של היפנים, קוריאה עברה התפתחות כלכלית ותעשייתית: היפנים הקימו על אדמתה של קוריאה בתי ספר מודרניים ומפעלי תעשייה וסללה לאורך כל המדינה מסילות ברזל, אבל מצד שני הם השתמשו בעובדי כפייה קוריאנים על מנת להניע את המשך ההתפתחות הכלכלית של יפן. בנוסף על כך, יפן שללה מהאזרחים הקוריאנים את חירויותיהם הפוליטיות, כמו חופש הביטוי והזכות להצביע בבחירות, והפקיעה את הקרקעות החקלאיות שלהם וחילקה אותם למתיישבים יפנים. תחת שלטון הכיבוש היפני, נכפה על הקוריאנים שימוש בשפה היפנית והסגידה לקיסר יפן, ובמקביל היפנים אסרו כמעט לחלוטין על השימוש בשפה הקוריאנית.⁵

לאורך כל שנות מלחמת העולם השנייה התנהלו דיונים לגבי עתידו של חצי האי הקוריאני בשלוש ועידות בינלאומיות: ועידת קהיר בנובמבר 1943, ועידת טהרן בדצמבר אותה השנה ועידת יאלטה בפברואר 1945. בשתי הוועידות הראשונות הועלתה האפשרות להקמת "מדינת נאמנות" (Trusteeship) למשך תקופה של כארבעים שנה, אבל ההצעות הללו התקבלו באכזבה מצד הקוריאנים, שראו בצעד כזה אימפריאליזם לא פחות גרוע מהאימפריאליזם היפני. בוועידת קהיר השמעה ההצהרה לפיה קוריאה צפויה בשלב מסוים להיות מדינה חופשית ועצמאית אבל לא הוגדר טווח הזמן להשגת היעד הזה. רק בוועידת יאלטה, שהתכנסה סמוך לניצחונה של ארצות הברית בזירת האוקיינוס השקט, הועלתה לראשונה האפשרות לחלק את חצי האי הקוריאני לשתי מדינות. ההחלטה הסופית התקבלה ביולי 1945 במסגרת ועידת פוטסדאם, כאשר הוחלט על ידי שתי המעצמות על חלוקת חצי האי הקוריאני לאורך קו הרוחב 38 צפון.⁶

לקראת סיום מלחמת העולם השנייה היפנים החלו לבנות מערך שלטוני קוריאני על מנת לשמור על היציבות במדינה ולמנוע פגיעות ומהומות ועל ידי כך להבטיח את שלומם של האזרחים והנציגים היפנים אשר היו על אדמת קוריאה. על מנת להבטיח את הצעד הזה, הם פנו ב-15 באוגוסט 1945 למדינאי יו און היונג (Yu Un hyong), שהיה מדינאי פופולארי הן בעיני הימין הקוריאני והן בעיני השמאל הקוריאני, ולכן הם קיוו שהוא יוכל לשרת את האינטרסים שלהם וימנע את מינויו של שליט בובה מטעם ברית המועצות. יו קיבל על עצמו את התפקיד והחל לארגן ממשלת מעבר באמצעות "הוועד להכנת עצמאות קוריאה" (CPKI- Committee for the Preparation of Korean Independence). בתוך פרק זמן קצר הוועד הקים קבוצות עממיות בכל 13 המחוזות של חצי האי הקוריאני ובתוך שלושה חודשים לאחר סיומה של המלחמה נציגי הוועדים הללו כבר תפסו את כל התפקידים המרכזיים בממשל הקוריאני. ב-6 בספטמבר 1945 הם התכנסו ביחד עם גורמים נוספים בסיאול והקימו את "הרפובליקה העממית של קוריאה" והכריזו על בחירות בתוך פרק זמן קצר. אבל ההכרזה הזו לא זכתה לשיתוף פעולה מצד ארצות הברית, שחששה מפני התערבות של גורמי שמאל בבחירות ומפני הפיכתה של קוריאה העתידית למדינה קומוניסטית.⁷

האמריקאים הקימו עם כניסתם לקוריאה ממשל צבאי משלהם והחלו למנות קוריאנים משלהם לתפקידי המפתח במנהל של המדינה, כולל קוריאנים שבעבר שיתפו פעולה עם שלטון הכיבוש היפני. הצעד הזה של ארצות הברית הביא להתקוממויות עזות בטגו (Taegu) ובפוסאן (Pusan) בשנת 1946, ולאחר מכן באי צ'גו (Chegu) בשנת 1949 בין נציגי השלטון והכוחות האמריקאים לבין מתנגדי השלטון ותומכי המפלגות הקומוניסטיות. האמריקאים בחרו לשתף פעולה עם המפלגה הדמוקרטית

⁵ שם, עמ' 143-144.

⁶ אלון לבקוביץ', קוריאה: היסטוריה ופוליטיקה, תל אביב, 2003, עמ' 31-32.

⁷ שם, עמ' 32-33.

הקוריאנית (KDP), שהוקמה ב-16 בספטמבר 1945 על ידי בעלי הון, שהיו בעלי אדמות ואנשי עסקים שמרנים. אבל במקביל למיסוד שיתוף הפעולה בין כוחות הכיבוש האמריקאים לבין המפלגה הדמוקרטית הקוריאנית באזור דרום קוריאה, ברית המועצות החלה בהקמת מערכת שלטון עצמאית קומוניסטית בצפון קוריאה, בעיר פיונגיאנג (Pyongyang) - שם הם הקימו ועדה מרכזית של חמשת המחוזות בצפון חצי האי. באמצעות האו"ם, ארצות הברית הציעה על הקמת ועדה שתפקח על הבחירות בדרום ובצפון קוריאה, אבל ברית המועצות התנגדה לפעילות הוועדה בצפון המדינה, ולכן הבחירות נערכו רק בדרום. לאחר הבחירות שנערכו בדרום קוריאה, ב-15 באוגוסט 1948 הוקמה הרפובליקה של קוריאה תחת הנהגתו של סינגמן רי (Syngman Rhee). חודש לאחר מכן הקמה הרפובליקה העממית של קוריאה בצפון חצי האי, תחת הנהגתו של קים סונג איל (Kim Sung il) ובחסותה של ברית המועצות.⁸ החלוקה הזו של חצי האי הקוריאני התקבלה בהסכמה בין ארצות הברית לבין ברית המועצות, והיא הותירה כ-55% מכלל חצי האי הקוריאני בידיה של קוריאה הצפונית. לשני השליטים שהועמדו בראשות שתי המדינות היה מכנה משותף אחד, והוא האמונה ביכולת שלהם לאחד את כל חצי האי הקוריאני בתוך פרק זמן קצר יחסית.⁹

כבר מרגע הקמתן של שתי המדינות, הן גילו עוינות האחת כלפי השניה וסירבו להכיר בקיומה. העוינות הראשונית הזו בין שתי המדינות התפרצה כבר בשנת 1950, כאשר צפון קוריאה פלשה לדרום קוריאה ב-25 ביוני 1950 מתוך הרצון לאחד את שתי המדינות. בתוך פרק זמן קצר הכוחות הצפון קוריאנים, שנהנו מעדיפות מספרית משמעותית, הצליחו לכבוש את סיאול ואיימו לכבוש את כל חצי האי. הממשלה הדרום קוריאנית אולצה לנטוש את עיר הבירה ולעבור לפוסאן. עם זאת, קים איל סונג הניח שפלישת מדינתו לדרום קוריאה תצית התקוממות עממית רחבת היקף שתסייע לו להשתלט על כל חצי האי התגלתה כשגויה.¹⁰ בנוסף על כך, קים איל סונג לא לקח בחשבון את התגובה האמריקאית החריפה למהלך שלו, מכיוון שהוא הניח מראש שארצות הברית תימנע מהתערבות במשבר צבאי שמתרחש במזרח אסיה, שאותו היא לכאורה נטשה לחסדי הקומוניזם. אבל הממשל האמריקאי בחר להתערב בהתאם לכללים של "תיאוריית הדומינו" - החשש שנפילתה של מדינה אחת לתחום השליטה הקומוניסטית תביא לנפילתן של כל המדינות השכנות אליה. על כן כבר ב-27 ביוני אותה השנה הכריז הנשיא טרומן על פעולה צבאית נגד צפון קוריאה.¹¹

ב-15 בספטמבר אותה השנה נחתו הכוחות האמריקאים הראשונים באינצ'ון (Inchon) תחת פיקודו של הגנרל דאגלס מ'ק'ארטור, מפקד כוחות הכיבוש האמריקאים ביפן. בתוך פרק זמן קצר הצליחו הכוחות האמריקאים לכבוש בחזרה את דרום קוריאה וחצו את הגבול בין שתי המדינות. אבל התקרבותם של הכוחות האמריקאים לנהר יאלו, על הגבול בין חצי האי הקוריאני לבין הרפובליקה העממית של סין, יצרו חשש אצל מנהיגה של סין מאו דזה דונג לגבי האפשרות שהכוחות האמריקאים ינסו לנצל את המומנטום שלהם ולפלוש לסין על מנת להפיל את המשטר של המפלגה הקומוניסטית הסינית. על כן, מאו שלח מאות אלפי מתנדבים משלו על מנת לסייע לצפון קוריאה להדוף את המתקפה של האמריקאים והחל משנת 1951 המלחמה התנהלה כמלחמת התשה כאשר שני הצדדים היו מחוברים מעבר לשני צידי הגבול. הסכמי שביתת הנשק נחתמו באופן סופי רק ב-27 ביולי 1953,

⁸ שם, עמ' 33-34.

⁹ ארצ'י בראון, עלייתו ונפילתו של הקומוניזם, תל אביב, 2011, עמ' 372.

¹⁰ אלון לבקוביץ, קוריאה: היסטוריה ופוליטיקה, עמ' 37-38.

¹¹ הנרי קיסינג'ר, דיפלומטיה, ירושלים, 2007, עמ' 456-457.

ובמסגרתם נקבע באופן סופי קו הרוחב 38 צפון כקו הגבול בין שתי המדינות וביניהן הוקם אזור מפורז על מנת למנוע פלישה עתידית.¹²

1.2. ההתפתחות הפוליטית והכלכלית של דרום קוריאה

לאחר סיומה של מלחמת קוריאה, מצבה הכלכלי של דרום קוריאה היה רעוע מאוד, וזאת לא רק בשל הנזקים הכלכליים החמורים שהותירה המלחמה, אלא גם בשל תעשייה מנוונת ומושחתת שראשיה ניהלו קשרים אדוקים עם השלטון. אמנם בתוך פרק זמן קצר דרום קוריאה הצליחה להשתקם לאחר המלחמה, אבל מצד שני במהלך המחצית השנייה של שנות ה-50 הממשל האמריקאי בחר לשנות את מדיניות הסיוע שלו למדינה באמצעות מעבר מממן סיוע לעידוד הסחר ההדדי, וכתוצאה מכך הסיוע האמריקאי ירד בצורה משמעותית. התוצאה היתה משבר כלכלי חריף מאוד שבא לידי ביטוי בין היתר בירידה במשכורות, בייחוד במגזר התעשייתי. המשבר הכלכלי הביא לירידה בתמיכה העממית בשלטונו של סינגמן רי.¹³

סינגמן רי מצידו היה עסוק בעיקר בביצור שלטונו, וזאת תוך כדי דיכוי מוחלט של ניסיונות להביע מחאה על השלטון והתבססות על הצבא. ב-19 באפריל 1960 נערכו בסיאול הפגנות סטודנטים, שמחו על השחיתות השלטונית ועל הפגיעה בזכויות האדם. ההפגנות הסתיימו בירי חי של כוחות הצבא על המפגינים ובמותם של כ-200 מהם. האירוע זעזע את דעת הקהל הדרום קוריאנית והוא זכה לכינוי "מהפכת אפריל". הלחץ שהופעל על סינגמן רי הן מצד הסטודנטים, הן מצד גורמים אחרים בחברה ובפוליטיקה הדרום קוריאנית והן מצד הממשל האמריקאי, הביאו בסופו של דבר להתפטרותו של רי באותה השנה והליכתו לגלות.¹⁴

לאחר נפילת משטרו של סינגמן רי עלתה המפלגה הדמוקרטית לנהגה בבחירות שנערכו ב-29 ביולי אותה השנה. הנשיא הנבחר היה יון פו סון (Yun Pi-son) וראש הממשלה היה צ'אנג מיון (Chang Myon), והם הקימו משטר אשר התבסס בהכרח על הממשלה ועל ראש הממשלה, וזאת כאשר הנשיא היה בעל תפקיד סמלי בלבד ולא ניתנה לו סמכות שלטונית כלשהי. בפועל, בתוך פרק זמן קצר המפלגה הדמוקרטית התפלגה לשתי סיעות יריבות, דבר שהקשה בצורה משמעותית על ניהולה של המדינה בייחוד לנוכח חוסר הניסיון של מנהיגי המפלגה בכל הקשור בניהול מדינה. בתוך פרק זמן קצר ניתן היה לראות הידרדרות מהירה במצבה הכלכלי של המדינה וביציבות המערכת הפוליטית. ב-16 במאי 1961 התחוללה הפיכה צבאית תחת הנהגתו של פארק צ'ונג הי (Park Chung hee), שהבטיח להחזיר את הסדר לכנו במדינה הצעירה. הוא פיזר את האסיפה הלאומית והשעה את החוקה, ובנוסף על כך אסר על פעילות פוליטית לחלוטין. על מנת לשקם את המדינה ולייצב אותה מחדש הוא הקים את "המועצה העליונה לשיקום לאומי".¹⁵

ב-15 באוקטובר 1963, לאחר שפארק צ'ונג הי ייצב את המערכת הפוליטית ואת שלטונה של החונטה הצבאית, נערכו בחירות והוא זכה ברוב קטן בלבד בנשיאות המדינה מול יריבו יון פו סון. כנשיא, פארק צ'ונג הי חיסל את המשטר הצבאי. במהלך תקופת שלטונו כנשיא דרום קוריאה ידעה התפתחות כלכלית משמעותית, ובנוסף על כך במהלך אותה התקופה הוא חתם על הסכמי נורמליזציה בין דרום

¹² אלון לבקוביץ, קוריאה: היסטוריה ופוליטיקה, עמ' 38-39.

¹³ Nicholas Grinberg, "From Miracle to Crisis and Back: The Political Economy of South Korean Long-Term Development", *Journal of Contemporary Asia* 44(4), 2014, pp. 723-724.

¹⁴ אלון לבקוביץ, קוריאה: היסטוריה ופוליטיקה, עמ' 40-41.

¹⁵ שם, עמ' 41-43.

קוריאה לבין יפן, שכללו בין היתר פיצויים משמעותיים מצידה של יפן על השלטון הקולוניאלי היפני לאורך המחצית הראשונה של המאה ה-20. המהלך הזה תרם בצורה משמעותית לפיתוח הכלכלית של דרום קוריאה: הפיצויים שהוענקו לדרום קוריאה נוצלו לטובת הפיתוח הכלכלי של המדינה ולהקמה מחדש של תעשיית המדינה. תוכניות החומש שאומצו על ידי פארק ציונג הי לאורך שנות ה-60 הביאו לשיעורי צמיחה משמעותיים שהפכו את דרום קוריאה לאחת מהמעצמות הכלכליות הבולטות ביותר במזרח אסיה. בשנת 1967 הוא נבחר לנשיא בפעם השנייה ושנתיים לאחר מכן החוקה הקוריאנית תוקנה על מנת לאפשר לו גם תקופת כהונה שלישית.¹⁶

מבחינה כלכלית, שלטונו של פארק ציונג הי שילב בין תכנון כלכלי מרכזי לבין כלכלת שוק. בשנת 1962 הוא השיק את תוכנית החומש הראשונה שלו, וזאת לנוכח הצורך לתת מענה לירידה בסיוע האמריקאי. פארק ציונג הי היה מעוניין להפוך את הכלכלה הדרום קוריאנית לכזו שלא צריכה להיות תלויה בסיוע בינלאומי ובמקום זאת יכולה להסתמך על כוחות הייצור שלה עצמה. הממשלה סיפקה סיוע כלכלי לתעשיות בסיסיות והשקיעה בשיפור התשתית החברתית והכלכלית של המדינה. תוכנית החומש השנייה של הממשלה הדרום קוריאנית, שהושקה בשנת 1967, שמה דגש משמעותי יותר על הגברת הייצוא הדרום קוריאני: בתחילה, בשל היעדר הון מספיק וטכנולוגיה מתקדמת, הממשלה הדרום קוריאנית השקיעה בעיקר בתעשייה קלה עתירת כוח אדם. אבל בהדרגה היא העבירה את המיקוד שלה לתעשייה כבדה, בייחוד תעשייה כימית.¹⁷ השינויים בכלכלה הקוריאנית התאפשרו בין היתר בשל עליית המחירים בשוק הייצוא היפני: יפן הפכה לכלכלה אשר ממוקדת בעיקר בייצור סחורות ומוצרים לייצוא ועל מנת לעודד את המשך ההתרחבות הכלכלית של יפן הה צורך להחליף את כוח העבודה היפני בכוח עבודה זול על ידי העתקת מפעלים למקומות אחרים במזרח אסיה. התהליך הזה הביא לשגשוג תעשיית המוצרים הקוריאנית, וזאת מכיוון שהיא היתה כעת יכולה להתחרות במחירים של התעשייה היפנית.¹⁸

פארק ציונג הי נרצח על ידי ראש סוכנות הביון המרכזית של קוריאה ב-26 באוקטובר 1979, ובתוך פרק זמן קצר עלה לשלטון במקומו גנרל צ'ון דו הוואן, שבתוך פרק זמן קצר הצליח לרתום את הצבא לביצור שלטונו. אבל צ'ון דו הוואן היה צריך להתמודד בתוך פרק זמן קצר עם המשבר הכלכלי שנוצר בדרום קוריאה בשנות ה-70: עליית מחירי הנפט ברחבי העולם פגעה בצורה קשה בתעשייה הקוריאנית, ובנוסף על כך המשק הדרום קוריאני היה מבוסס במידה רבה על המוניטל של התאגידים הקוריאנים הגדולים, דבר שיצר עיוותים בשוק. כמו כן, מכיוון שהמדיניות הכלכלית בתקופת שלטונו של פארק ציונג הי כוונה בעיקר להגברת הייצוא, התוצאה היתה אינפלציה ברמה גבוהה. ממשלו של צ'ון דו הוואן היה צריך לנקוט באמצעים מיידיים להפחתת האינפלציה, זאת בין היתר על ידי אימוץ מדיניות פיסקלית שכיוונה בהכרח להפחתת ההוצאות הממשלתיות ולהעלאת שיעורי הריבית. כתוצאה מכך, הגירעון הממשלתי הופחת בכ-39% עד לשנת 1985. בכך הצליח צ'ון דו הוואן להביא ליציבות מחירים חסרת תקדים.¹⁹ אבל בנוסף על כך, בתחילת שלטונו של צ'ון הוא היה צריך להתמודד עם גל של מחאות המוניות: במאי 1980 סטודנטים בסיאול ערכו הפגנות ענק נגד שלטון הצב. צ'ון

¹⁶ שם, עמ' 46-49.

¹⁷ Uk Heo, Houncheul Jeon, Hayam Kim and Okjin Kim, "The Political Economy of South Korea: Economic Growth, Democratization and Financial Crisis", *Contemporary Asian Studies Series*, 2008, pp. 5-6.

¹⁸ Nicholas Grinberg, "From Miracle to Crisis and Back: The Political Economy of South Korean Long-Term Development", pp. 724.

¹⁹ Uk Heo, Houncheul Jeon, Hayam Kim and Okjin Kim, "The Political Economy of South Korea: Economic Growth, Democratization and Financial Crisis", pp. 8-9.

הגיב להפגנות בהכרזה על מצב חירום: הוא סגר את כל האוניברסיטאות ועצר את כל מנהיגי המפגינים. באותו חודש התחולל "טבח קואנגגיו", שנחשב לאירוע מכונן בתולדות הדמוקרטיה הקוריאנית: ב-17 במאי, עם התפשטותן של המחאות, פעילים בקואנגגיו החליטו להפר את האיסורים על ההפגנות ולחולל הפגנת מחאה משלהם נגד השלטון. הממשל הדרום קוריאני היה צריך לשלוח את הצבא לעיר ובמשך מספר ימים התחוללו התנגשויות דמים שהביאו למותם של כ-2,000 בני אדם. הממשל הדרום קוריאני ניסה לטיח את האירוע ולקבור את הגופות בקברי אחים או לשרוף אותם, אבל הזעזוע הלאומי הביא להיחלשות הלגיטימציה של שלטונו של צ'ון דו הוואן.²⁰

סיום שלטון החונטה הצבאית והקמתה של הדמוקרטיה בדרום קוריאה התחוללו בשנת 1987: צ'ון דו הוואן התפטר מתפקידו לאחר שהוא הבין שאין לו שום לגיטימציה שלטונית ויורשו בתפקיד היה רו טה וו (Roh Tae-woo). מבחינה כלכלית, ממשלו של רו טה וו הדגיש את השוויון ואת האיזון בין הרווחה הכלכלית לבין כלכלית השוק. הוא השיק תוכניות לביטוח בריאות לאומי ולדיוור ציבורי. עם זאת, הצעדים הללו שלו הביאו שוב להגברת הגירעון הממשלתי ובנוסף על כך תקופת שלטונו היתה מאופיינת במספר רב של שביתות מצידם של איגודי עובדים שביקשו לכונן מחדש את זכויות העובדים במדינה עם כינונה של הדמוקרטיה.²¹

על מנת להשיג לגיטימציה מחדשת לשלטונו, רו נקט בכמה וכמה יוזמות חשובות בתחום מדיניות הפנים, כמו למשל ביזור הכוח בין רשויות השלטון וחיזוק עצמאותה של הרשות השופטת על חשבון הצבא ומערכת הביטחון. בנוסף על כך, הוא הכניס שינויים בחוקה על מנת שניתן יהיה לקדם מחדש את חירויות הפרט ולהפוך את דרום קוריאה לדמוקרטיה משגשגת. הוא ניצל היטב את המשחקים האולימפיים שנערכו בסיאול בשנת 1988 על מנת להציג את הישגיה של דרום קוריאה מבחינה כלכלית ופוליטית ולרתום את המערכת הבינלאומית נגד דרום קוריאה. במקביל, הוא פעל לחיזוק הקשרים עם מדינות הגוש המזרחי על מנת להבטיח את שגשוגה הכלכלי של דרום קוריאה על ידי ביסוס קשרי מסחר גם עם ברית המועצות. בנוסף על כך, בתקופת כהונתו של רו בוצעו הניסיונות הראשונים להביא לנורמליזציה בין צפון קוריאה ודרום קוריאה: בדצמבר 1991, נחתם בין שתי המדינות הסכם פיוס ושיתוף פעולה ראשון, שבו שתי המדינות הצהירו על כך שהן מכבדות את המערכות החברתיות השונות האחת של השניה ומתחייבות לפתור כל עימות ביניהן באמצעות משא ומתן ולא באמצעות הפעלת כוח צבאי.²²

המשחקים האולימפיים שנערכו בסיאול בשנת 1988 נחשבו לנקודת מפנה חשובה במעורבותה של דרום קוריאה במערכת הבינלאומית: אמנם כבר במהלך שנות ה-60 דרום קוריאה הפכה למדינה משגשגת מבחינה כלכלית וזוהתה כאחת מ"ארבע הנמרים" האסיאתיים- שלושת הנמרים האחרים הם טאיוואן, סינגפור והונג קונג- כלומר, ארבעה מדינות שהצליחו במהלך שנות ה-50 וה-60 להפוך לכלכלות משגשגות אשר מעורבות בשוק הגלובלי. אבל מעמדה של דרום קוריאה בזירה הבינלאומית היה כשל מדינה פאסיבית ללא כל עוצמה פוליטית, וזאת בניגוד לשאר המעצמות החשובות של צפון

²⁰ אלון לבקוביץ, קוריאה: היסטוריה ופוליטיקה, עמ' 55-57.

²¹ Uk Heo, Houngeul Jeon, Hayam Kim and Okjin Kim, "The Political Economy of South Korea: Economic Growth, Democratization and Financial Crisis", pp. 14-15.

²² אלון לבקוביץ, קוריאה: היסטוריה ופוליטיקה, עמ' 56-57.

מזרח אסיה, בייחוד סין ויפן, שנקטו במדיניות חוץ אקטיבית ואגרסיבית על מנת לחזק את מעמדן הבינלאומי.²³

מרכז סיוע לסטודנט - Ez Grade - **דוגמה**

²³ Yun Young Cho, "Public Diplomacy and South Korea Strategies", *The Korean Journal of International Studies* 10(2), 2012, pp. 283.